

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων

Εξεταζόμενο Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα,

Ημερομηνία: 7 Ιουνίου 2019

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (90-110 λέξεις).

Ο φιλόσοφος εστιάζει στην ανάδειξη των δημοκρατικών αξιών. Με αφορμή τον προβληματισμό των νέων για τη δημοκρατική κοινωνία, καταγράφει τις ιδεολογικές διαμάχες και τα ιδεώδη που διαμόρφωσαν το θεσμικό πλαίσιο της δημοκρατίας. Παραθέτει ως πρώτιστο ιδανικό την ανεκτικότητα, που απειλείται πάντα από τη θρησκευτική και κάθε άλλη μισαλλοδοξία. Προβάλλει το ιδεώδες της ειρηνικής εναλλαγής εξουσιών στα δημοκρατικά καθεστώτα και πως το κανονιστικό δημοκρατικό πλαίσιο επιτάσσει την πολιτισμένη διευθέτηση των κοινωνικών αντιπαραθέσεων. Τονίζει τη σπουδαιότητα του βαθμιαίου κοινωνικού εκσυγχρονισμού, προερχόμενου από ελεύθερη διακίνηση ιδεών και ανανέωση αντιλήψεων και στάσεων ζωής. Αναφέρει, σχετικά, την εξίσωση των δύο φύλων ως ενδεικτικότερη ριζοσπαστική αλλαγή. Επισημαίνει πως στην παγκόσμια ιστορία καταγράφεται πληθώρα αιματηρών πολέμων, στοιχείο που καταδεικνύει την αναγκαιότητα εσωτερίκευσης δημοκρατικών αρχών και συνειδητοποίησης της κοινής μοίρας. Τέλος, καλεί σε αφύπνιση, για να διατηρηθεί αλώβητη η λογική, ως μόνο εχέγγυο διατήρησης της ανθρωπότητας.

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- α) Κυρίως οι νέοι αμφισβητούν τη δυνατότητα της δημοκρατίας να βασίζεται στους «ενεργούς πολίτες». **ΣΩΣΤΟ**
- β) Η αλλαγή στις σχέσεις των δυο φύλων δεν εντάσσεται στις ειρηνικές επαναστάσεις. **ΛΑΘΟΣ**
- γ) Η μακροβιότητα της δημοκρατίας προϋποθέτει ανάλογη στάση ζωής. **ΣΩΣΤΟ**
- δ) Ο φανατισμός και η βία βρίσκονται στον αντίποδα της ανοχής. **ΣΩΣΤΟ**
- ε) Στόχος των δημοκρατικών πολιτευμάτων δεν είναι η ειρηνική επίλυση των κοινωνικών συγκρούσεων. **ΛΑΘΟΣ**

B2. α) Να εντοπίσετε στο κείμενο δυο περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία.

Μία πρώτη περίπτωση επίκλησης στην αυθεντία εντοπίζεται στη δεύτερη παράγραφο με τον Καρλ Πόπερ (φιλόσοφος του 20^{ου} αιώνα).

Μία δεύτερη περίπτωση αυθεντίας εντοπίζεται στην πέμπτη παράγραφο στην οποία εμφανίζεται ο Χέγκελ (φιλόσοφος του 19^{ου} αιώνα) με το έργο του «Φιλοσοφία της Ιστορίας».

β) Για ποιον λόγο χρησιμοποιεί ο συγγραφέας την επίκληση σε κάθε μία περίπτωση; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

Η επίκληση στην αυθεντία έχει στόχο να ενισχύσει την αποδεικτική αξία του επιχειρήματος και να προσδώσει εγκυρότητα στον λόγο. Πιο συγκεκριμένα, η αναφορά στη διδαχή του Καρλ Πόπερ ενισχύει την ιδεολογική σύγκρουση μεταξύ του ιδανικού της μη βίας και της ειρηνικής εναλλαγής κυβερνήσεων. Στη δεύτερη περίπτωση, μέσω του Χέγκελ στηρίζεται η πεποίθηση ότι η ιστορία του ανθρώπου είναι ιστορία αλληλοσφαγής.

B3. α) Να ξαναγράψετε κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις της τρίτης παραγράφου, αντικαθιστώντας την υπογραμμισμένη λέξη με μια άλλη, σημασιολογικά ισοδύναμη:

1. «...δεν ξεχνώ τη διδαχή του Καρλ Πόπερ...»
«...δεν ξεχνώ τη νουθεσία/ συμβουλή/ διδασκαλία του Καρλ Πόπερ...»
2. «...γίνονται αντικείμενα χλευασμού...»
«...γίνονται αντικείμενα λοιδορίας/ εμπαιγμού/ κοροϊδίας...»
3. «... εισήγαγαν στην ιστορία τρόπους συμβίωσης...»
«... εισήγαγαν στην ιστορία τρόπους συνύπαρξης/ συμπόρευσης/ συγχρωτισμού...»
4. «...αυτός που μας αντιπολιτεύεται...»
«...αυτός που μας εχθρεύεται/ αντιμάχεται/ αντιτίθεται/ αντιτάσσεται...»

β) Σε κάθε ένα από τα παρακάτω αποσπάσματα, να αναγνωρίσετε τη λειτουργία της γλώσσας στις υπογραμμισμένες φράσεις και να αποδώσετε τη σημασία τους μονολεκτικά ή περιφραστικά:

1. «... ο Χέγκελ χαρακτήρισε την Ιστορία ως “απέραντο σφαγείο” ...» (5η παράγραφος).
→ Η γλώσσα χρησιμοποιείται **μεταφορικά** και το υπογραμμισμένο σημείο θα μπορούσε να αποδοθεί ως εξής: **πεδίο αιματοχυσίας/ ανθρωποθυσίας.**
2. «... η μικρή φλόγα της λογικής που φωτίζει την πορεία μας.» (6η παράγραφος).
→ Η γλώσσα χρησιμοποιείται **μεταφορικά** και το υπογραμμισμένο σημείο θα μπορούσε να αποδοθεί ως εξής: **σηματοδοτεί το ρου της ιστορίας.**

B4. α) Στα υφολογικά χαρακτηριστικά του δοκιμίου συμπεριλαμβάνονται τα παρακάτω:

1. σύνθετη δομή προτάσεων που επιτυγχάνεται με τη χρήση υποτακτικού λόγου, και
2. κάποια προφορικότητα στο ύφος που δείχνει διάθεση του δοκιμογράφου να επικοινωνήσει με τον αναγνώστη.

Για κάθε ένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά να εντοπίσετε στο κείμενο δύο (2) παραδείγματα και να τα μεταφέρετε στο τετράδιό σας.

1. Παράδειγμα υποτακτικού λόγου απαντά στην τρίτη παράγραφο του κειμένου με τη χρήση αναφορικών προτάσεων:

- i. «Οι τυπικοί κανόνες της δημοκρατίας, **που** τόσο συχνά γίνονται αντικείμενο χλευασμού, εισήγαγαν για πρώτη φορά στην ιστορία τρόπους συμβίωσης **που** είχαν στόχο την επίλυση των κοινωνικών συγκρούσεων χωρίς τη χρήση βίας.

- ii. «Μόνον εκεί όπου οι κανόνες αυτοί γίνονται σεβαστοί, ο αντίπαλος δεν θεωρείται πλέον εχθρός που πρέπει να εξοντωθεί αλλά αυτός που μας αντιπολιτεύεται και αύριο μπορεί να πάρει τη θέση μας.»

2. Στοιχεία προφορικής δηλώνουν τα ακόλουθα:

- α' ενικό πρόσωπο («άκουσα») το οποίο προσδίδει οικειότητα στο λόγο.
- α' πληθυντικό («Πώς όμως να μην πάρουμε υπόψη μας») το οποίο είναι δηλωτικό της οικουμενικότητας, της αντικειμενικότητας και της διάθεσης για επικοινωνία.
- Χρήση μεταφορών που αποσκοπεί στο να καταστήσει το κείμενο εύληπτο καθώς μεταφέρει το νόημα από τον χώρο του αφηρημένου στον χώρο του απτού και συγκεκριμένου.
- πολλαπλά ερωτήματα τα οποία δείχνουν διάθεση άτυπου διαλόγου και θεατρικότητα.

β) Να εξηγήσετε τη χρήση του σημείου στίξης της παρένθεσης που βρίσκεται στην 5η παράγραφο: «... (η fraternité της Γαλλικής επανάστασης) ...».

Η χρήση της παρένθεσης λειτουργεί **διευκρινιστικά** στο «ιδανικό της αδελφότητας» (ο όρος συνιστά μετάφραση από το τρίπτυχο του συνθήματος της γαλλικής παράστασης ισότητα, αδελφότητα, ελευθερία).

γ) Στην παρακάτω φράση να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική – παθητική) και να το μετατρέψετε στο άλλο είδος: «... Μόνο η δημοκρατία επιτρέπει τη διαμόρφωση και την εξάπλωση ειρηνικών επαναστάσεων ...».

Στο δοθέν απόσπασμα η σύνταξη είναι **ενεργητική**.

Μετατροπή σε παθητική:

«...Μόνο από τη δημοκρατία επιτρέπεται η διαμόρφωση και η εξάπλωση ειρηνικών επαναστάσεων...».

Γ) «Για να διατηρούν τις βασικές τους αρχές, οι σύγχρονες δημοκρατίες βασίζονται στη δράση των ενεργών πολιτών» είναι το θέμα αφιερώματος στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου. Σε ένα άρθρο 500-600 λέξεων να παρουσιάσεις τεκμηριωμένα τις θέσεις σου για το θέμα, εστιάζοντας: α. στις ενέργειες με τις οποίες ο πολίτης κάνει πράξη τη δημοκρατία στην καθημερινότητά του, και β. στις δράσεις με τις οποίες το σχολείο μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών με δημοκρατικό ήθος.

[Ενδεικτικός τίτλος]:

Δημοκρατία στην πράξη και στην τάξη!

[Ενδεικτικός Πρόλογος]:

Οι πρόσφατες εκλογές επανέφεραν τον προβληματισμό για την ιδέα και την εφαρμογή των δημοκρατικών αξιών στην καθημερινότητα των πολιτών, που ως επί το πλείστον λειτουργούν σε συνταγματικά κατοχυρωμένες δημοκρατικές κοινωνίες. Παράλληλα, η παραχώρηση δικαιώματος ψήφου στους εφήβους επαναπροσδιορίζει την ευθύνη του σχολείου στη διαμόρφωση του δημοκρατικού ήθους.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

[Ζητούμενο α']:

Η δημοκρατία ως έννοια και ως πράξη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την έντονη πολιτική συνείδηση, τη διαμόρφωση προσωπικής άποψης για τα πολιτικά δρώμενα και την έκφραση αυτής μέσα από τη συμμετοχή στις συλλογικές διαδικασίες, την ανάληψη ευθύνης και ρόλου στο πολιτικό γίγνεσθαι.

Πρακτική της δημοκρατίας:

- Σεβασμός στην άποψη του άλλου στο πλαίσιο καθημερινής επαφής και συναλλαγής σε επαγγελματικό και διαπροσωπικό επίπεδο.
- Σεβασμός στη δημόσια περιουσία και στα δημόσια αγαθά (παιδεία, υγεία κτλ.) μέσα από την προστασία, διαφύλαξη αλλά και συνεχή διεκδίκηση της αναβάθμισής τους.
- Σεβασμός στους κανόνες δικαίου και τήρηση των νόμων (αποφυγή φοροδιαφυγής, τήρηση κώδικα οδικής κυκλοφορίας).
- Σεβασμός στις ευπαθείς/ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ, πρόσφυγες - μετανάστες).
- Διεκδίκηση αξιοκρατίας με την στηλίτευση του χρηματισμού και της διαφθοράς και των πελατειακών σχέσεων εξουσίας/δημοσίων λειτουργιών – πολιτών.
- Αντιμετώπιση με ευγένεια και με ήθος των κοινωνικών επαφών σε επίπεδο καθημερινής δραστηριότητας (π.χ. αναμονή σε δημόσιες υπηρεσίες, συμπεριφορά στα Μ.Μ.Μ)
- Επαγγελματική Ευθύνη: άσκηση του επαγγέλματος με συναίσθηση του κοινωνικού ρόλου/ προσφοράς επιδιώκοντας τη μέγιστη παραγωγή ποιοτικού έργου.
- Ευθύνη άσκησης πολιτικού δικαιώματος με τη συμμετοχή στις εκλογικές διαδικασίες και την επιδίωξη καθημερινής ενημέρωσης και συμμετοχής στη διαμόρφωση των κοινών ζητημάτων.
- Η πραγμάτωση της έννοιας του «ενεργού πολίτη» μέσα από κοινότητες συλλογικής δράσης, όπως συμμετοχή σε κοινωφελή έργα και εθελοντικές δράσεις που προάγουν το Δήμο, την Περιφέρεια και τον Πολιτισμό.
- Αξιοποίηση του διαδικτύου με τον ανοιχτό διάλογο των πολιτών σε ιστότοπους (fora) διεκδικώντας το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου.

[Μετάβαση]:

Ωστόσο, η διαμόρφωση δημοκρατικής συνείδησης και ηθικής, η οποία εκφράζεται από τις παραπάνω ενέργειες, προϋποθέτει πρόσφορο πεδίο άσκησης και καθοδήγησης. Για το σκοπό αυτό απαιτείται η αρωγή της εκπαίδευσης με τη διασφάλιση ενός φιλελεύθερου κλίματος, την παροχή ανθρωπιστικής γνώσης και κυρίως τη βιωματική πρόσληψη των δημοκρατικών αξιών.

[Ζητούμενο β']:

Αναμφίβολα, το σχολείο παράλληλα με την παιδευτική του λειτουργία, έχει ως στόχο και τη διαμόρφωση δημοκρατικού ήθους και την ανάδειξη των αξιών της δημοκρατίας. Προς επίτευξη αυτών των στόχων:

- Το πρόγραμμα σπουδών οφείλει να περιλαμβάνει τα μαθήματα εκείνα που παρέχουν γενικές και ιστορικές γνώσεις, για το πολίτευμα, τους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς και τη λειτουργία της δημοκρατίας.

Μεθοδικό Φροντιστήριο

Βουλιαγμένης & Κύπρου 2, Αργυρούπολη, Τηλ: 210 99 40 999

Δ. Γούναρη 201, Γλυφάδα, Τηλ: 210 96 36 300

Ελ. Βενιζέλου 45 Ν.Σμύρνη, Τηλ: 210 93 10 320

www.methodiko.net

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

- Σε όλα τα μαθήματα απαιτείται να ενισχύεται η κριτική σκέψη και ο προβληματισμός, να γίνεται διάλογος και στο πλαίσιο των γλωσσικών μαθημάτων διεξαγωγή ρητορικών αγώνων ώστε να καλλιεργείται η ικανότητα της λογικής επιχειρηματολογίας για την αιτιολόγηση των συλλογισμών.
- Η σχολική τάξη να λειτουργεί ως πεδίο άσκησης των αρχών της ισότητας, της ελευθερίας και της αξιοκρατίας, με την έννοια ότι θα παραχωρείται ίσο δικαίωμα λόγου σε όλους τους μαθητές και όλες οι απόψεις θα γίνονται σεβαστές από το σύνολο της μαθητικής κοινότητας
- Οι εκπαιδευτικοί επιτάσσεται να αποτελούν το πρότυπο φιλομαθούς, φιλελεύθερου, δημοκρατικού και ευαισθητοποιημένου ανθρώπου και να προσπαθούν ενεργά να εμφυσούν στους μαθητές τους αυτές τις αρετές.
- Χρειάζεται να λειτουργούν σωστά ως προσομοιωτικοί θεσμοί οι μαθητικές κοινότητες και να ενθαρρύνεται η συμμετοχή των μαθητών σε αυτές. Αυτό βέβαια προϋποθέτει την αναγνώριση και την υλοποίηση των μαθητικών αιτημάτων. Παράλληλα χρειάζεται και η ενίσχυση της Βουλής και του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου των εφήβων.
- Μέσα από τις δραστηριότητες του σχολείου να επιβραβεύεται η ανάληψη πρωτοβουλιών και οι δράσεις που αποσκοπούν στην εξοικείωση των μαθητών με την κοινωνία των πολιτών. (εθελοντικά προγράμματα, επαφή με το έργο και τη δράση μη-κυβερνητικών οργανώσεων κ.λπ.)
- Το σύγχρονο δημοκρατικό σχολείο προϋποθέτει ενίσχυση της διαπολιτισμικής διάστασης με την επιδίωξη της συνεργασίας μαθητών διαφορετικής πολιτισμικής κουλτούρας και με την ενίσχυση των προγραμμάτων ανταλλαγής μαθητών και της συνεργασίας μαθητών και εκπαιδευτικών στο πλαίσιο εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

[Ενδεικτικός επίλογος]:

Καθίσταται σαφές ότι η ενέργεια του πολίτη αποβαίνει ένα αδιάκοπο αγώνισμα· αγώνισμα αυτοκριτικής και επαναπροσδιορισμού στις καθημερινές αντιλήψεις και πρακτικές. Πέρα, όμως, από την ατομική ευθύνη είναι αναγκαία και η συνδρομή των θεσμών με αναγνώριση του πρωταρχικού ρόλου του σχολείου ως διαμορφωτή ηθικών και αυτενεργών πολιτών.

Επιμέλεια:

Αντώνης Σαρρής, Κατερίνα Σούλη, Ελένη Παπαποστόλου, Παναγιώτα Τσελεμάρκου

Ευχόμαστε καλά αποτελέσματα!



Για την εύστοχη Συμπλήρωση του Μηχανογραφικού Δελτίου συμβουλευτείτε τον Οδηγό Σπουδών από τις εκδόσεις μας: «**ΣΠΟΥΔΕΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ**».

Όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τις Σχολές, τις Σπουδές και τα Επαγγέλματα με βάση τις πρόσφατες αλλαγές στα Τμήματα και τις Σχολές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης!

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ: www.methodiko.net

Μεθοδικό Φροντιστήριο

Βουλιαγμένης & Κύπρου 2, Αργυρούπολη, Τηλ: 210 99 40 999

Δ. Γούναρη 201, Γλυφάδα, Τηλ: 210 96 36 300

Ελ. Βενιζέλου 45 Ν.Σμύρνη, Τηλ: 210 93 10 320

www.methodiko.net